

Kur'an hayata bakışını değiştirir.

Birinci Esas:

Hikmet-i Kur'aniye ile hikmet-i fenniye'nin farklarına şu gelecek hikâye-i temsiliye dürbünüyle bak:

Bir zaman hem dindar hem gayet sanatkâr bir hâkim-i namdar istedi ki Kur'an-ı Hakîm'i, maânisindeki kudsiyetine ve kelimatındaki i'caza şayeste bir yazı ile yazsın. O mu'ciz-nüma kamete, hârika bir libas giydirilsin. İşte o nakkaş zat, Kur'an'ı pek acib bir tarzda yazdı. Bütün kıymettar cevherleri, yazısında istimal etti. Hakaikin tenevvüüne işaret için bazı mücessem hurufatını elmas ve zümrüt ile ve bir kısmını lü'lü ve akik ile ve bir taifesini pırlanta ve mercanla ve bir nevini altın ve gümüş ile yazdı. Hem öyle bir tarzda süslendirip münakkaş etti ki okumayı bilen ve bilmeyen herkes temaşasından hayran olup istihsan ederdi. Bâhusus ehl-i hakikatın nazarına o surî güzellik, manasındaki gayet parlak güzelliğin ve gayet şirin tezyinatın işaretini olduğundan pek kıymettar bir antika olmuştur.

Sonra o hâkim, şu musanna ve murassa Kur'an'ı, bir ecnebi feylesofa ve bir Müslüman âlime gösterdi. Hem tecrübe hem mükâfat için emretti ki: "Her biriniz, bunun hikmetine dair bir eser yazınız." Evvela o feylesof sonra o âlim, ona dair birer kitap telif ettiler.

Fakat feylesofun kitabı, yalnız harflerin nakışlarından ve münasebetlerinden ve vaziyetlerinden ve cevherlerinin hâsiyetlerinden ve tarifatından bahseder. Manasına hiç ilişmez. Çünkü o ecnebi adam, Arabî hattı okumayı hiç bilmez. Hattâ o müzeyyen Kur'an'ı, bilmiyor ki bir kitaptır ve manayı ifade eden yazıdır. Belki ona münakkaş bir antika nazarıyla bakıyor. Lâkin çendan Arabî bilmiyor fakat çok iyi bir mühendistir, güzel bir tasvircidir, mahir bir kimyagerdir, sarraf bir cevhercidir. İşte o adam, bu sanatlara göre eserini yazdı.

Amma Müslüman âlim ise ona baktığı vakit anladı ki o, Kitab-ı Mübin'dir, Kur'an-ı Hakîm'dir. İşte bu hakperest zat, ne tezyinat-ı zahiriyesine ehemmiyet verdi ve ne de hurufun nukuşuyla iştilal etti. Belki öyle bir şeyle meşgul oldu ki milyon mertebe öteki adamın iştilal ettiği meselelerinden daha âlî daha gâlî daha latîf daha şerif daha nâfi' daha câmi'... Çünkü nukuşun perdesi altında olan hakaik-i kudsiyesinden ve envar-ı esrarından bahsederek gayet güzel bir tefsir-i şerif yazdı.

Sonra ikisi, eserlerini götürüp o hâkim-i zîşana takdim ettiler. O hâkim, evvela feylesofun eserini aldı. Baktı gördü ki o hodpesend ve tabiat-perest adam çok çalışmış fakat hiç hakiki hikmetini yazmamış. Hiçbir manasını anlamamış, belki karıştırmış. Ona karşı hüremetsizlik, belki edepsizlik etmiş. Çünkü o menba-ı hakaik olan Kur'an'ı, manasız nukuş zannederek mana cihetinde kıymetsizlik ile tahkir etmiş olduğundan o hâkim-i hakîm dahi onun eserini

başına vurdu, huzurundan çıkardı.

Sonra öteki hakperest, müdakkik âlimin eserine baktı gördü ki gayet güzel ve nâfi' bir tefsir ve gayet hakîmane, mürşidane bir teliftir. "Âferin, bârekellah" dedi. İşte hikmet budur ve âlim ve hakîm, bunun sahibine derler. Öteki adam ise haddinden tecavüz etmiş bir sanatkârdır. Sonra onun eserine bir mükâfat olarak her bir harfine mukabil, tükenmez hazinesinden "On altın verilsin." irade etti.

Eğer temsili fehmettin ise bak, hakikatin yüzünü de gör:

Amma o müzeyyen Kur'an ise şu musanna kâinattır. O hâkim ise Hakîm-i Ezelî'dir. Ve o iki adam ise birisi yani ecnebisi, ilm-i felsefe ve hükemasıdır. Diğeri, Kur'an ve şakirdleridir.

Evet, Kur'an-ı Hakîm, şu Kur'an-ı Azîm-i Kâinat'ın en âlî bir müfessiridir ve en belîğ bir tercümanıdır. Evet, o Furkan'dır ki şu kâinatın sahifelerinde ve zamanların yapraklarında kalem-i kudretle yazılan âyât-ı tekviniyeyi cin ve inse ders verir. Hem her biri birer harf-i manidar olan mevcudata "mana-yı harfî" nazarıyla yani onlara Sâni' hesabına bakar, "Ne kadar güzel yapılmış, ne kadar güzel bir surette Sâni'inin cemaline delâlet ediyor." der. Ve bununla kâinatın hakiki güzelliğini gösteriyor.

Amma ilm-i hikmet dedikleri felsefe ise huruf-u mevcudatın tezyinatında ve münasebatında dalmış ve sersemleşmiş, hakikatin yolunu şaşırılmış. Şu kitab-ı kebirin hurufatına "mana-yı harfî" ile yani Allah hesabına bakmak lâzım gelirken öyle etmeyip "mana-yı ismî" ile yani mevcudata mevcudat hesabına bakar, öyle bahseder. "Ne güzel yapılmış."a bedel, "Ne güzeldir." der, çirkinleştirir. Bununla kâinatı tahkir edip kendisine müşteki eder. Evet, dinsiz felsefe, hakikatsiz bir safsatadır ve kâinata bir tahkirdir.